

Nota grensoverschrijdende uitwisseling sociale zekerheidsgegevens

Ten behoeve van de bestuurlijke aanpak van
georganiseerde criminaliteit

Inhoud

Algemene omschrijving	3
1 Juridisch kader	5
1.1 Europese regelgeving en bilaterale verdragen	5
1.1.1 Uitwisseling tussen sociale diensten wat betreft aspecten van zwartwerk	5
1.1.2 Gebruik van sociale zekerheidsgegevens voor andere doeleinden dan sociale procedures	6
1.1.3 De Algemene Verordening Gegevensbescherming en de omzetting	6
1.1.4 Tenuitvoerlegging van vorderingen tot terugvordering van sociale uitkeringen	6
1.2 België	7
1.2.1 Nationaal gebruik van sociale zekerheidsgegevens in het kader van bestuurlijke aanpak	7
1.2.2 Rechtstreekse verstrekking door de Belgische sociale zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Duitse/Nederlandse gemeente	8
1.2.2.1 Toegang tot de Kruispuntbank Sociale Zekerheid	8
1.2.2.2 Informatie gegevens sociale inspecteurs	8
1.2.3 Verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door (de burgemeester van) de Belgische gemeente aan (de burgemeester van) de Duitse/Nederlandse gemeente	9
1.2.4 Verstrekking door de Belgische sociale zekerheidsdiensten aan de Duitse/Nederlandse sociale zekerheidsdiensten waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstrekking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)	9
1.3 Duitsland	10
1.3.2 Rechtstreekse verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door de Duitse sociale zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Belgische/Nederlandse gemeente	10
1.3.2.1 Fraude met sociale uitkeringen	10
1.3.2.2 Zwartwerk en illegale tewerkstelling	11
1.3.3 Doorverstrekking van sociale zekerheidsgegevens van een Duitse gemeente naar een Belgische/Nederlandse gemeente	11
1.3.4 Verstrekking door een Duitse sociale zekerheidsdienst aan een Belgische/Nederlandse sociale zekerheidsdienst waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstrekking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)	12
1.4 Nederland	13
1.4.1 Nationaal gebruik van sociale zekerheidsgegevens in het kader van bestuurlijke aanpak	13
1.4.2 Rechtstreekse verstrekking door de Nederlandse Sociale Zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Belgische/Duitse gemeente in het kader van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit	14
1.4.2.1 Meldingsplicht bij geground vermoeden van misdrijf	14
1.4.2.2 Verstrekking voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang	14
1.4.3 Verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door (de burgemeester van) de Nederlandse gemeente (niet zijnde uitvoeringsorgaan voor sociale wetten) aan (de burgemeester van) een Belgische/Duitse gemeente	16
1.4.4 Verstrekking door de Nederlandse Sociale Zekerheidsdiensten aan de Belgische/Duitse Sociale Zekerheidsdiensten waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstrekking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)	16
2 Praktische gevolgen	18
3 Conclusie	19

Algemene omschrijving

De burgers in België, Duitsland en Nederland, kunnen gebruik maken van de sociale zekerheid. Eén van de doelen van de sociale zekerheid is het voorzien van uitkeringen voor bepaalde risico's zoals ziekte, werkloosheid en pensioenen. Criminelen maken echter ook gebruik van deze sociale zekerheidsstelsels en misbruiken soms de bestaande systemen. In sommige gevallen is dit geen zuiver nationale situatie. In veel gevallen maken criminelen die betrokken zijn bij de georganiseerde misdaad gebruik van de ontmanteling van de nationale grenzen om uitkeringsfraude te plegen. Zo worden werkloosheidsuitkeringen onterecht verkregen, of worden verschuldigde sociale premies ontdoken door zwart te werken. Bij een bestuurlijke aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit moet derhalve ook worden nagegaan welke mogelijkheden er zijn voor grensoverschrijdende uitwisseling met het oog om de georganiseerde misdaad te bestrijden.

Onder sociale zekerheidsgegevens worden in deze nota volgende gegevens verstaan: de persoonsgegevens die door de nationale bevoegde instanties voor hun taken als sociale dienstverleners worden verwerkt. De term sociale zekerheidsgegevens omvat echter niet automatisch gezondheidsgegevens in de zin van artikel 9 I GDPR. In de praktijk vallen onder de term sociale zekerheidsgegevens, persoonsgegevens zoals onder meer de naam, geboortedatum en woonplaats.

De wetgeving die dieper ingaat op de uitwisseling van deze gegevens, wordt over het algemeen nationaal geregeld. De rechtsstelsels van de drie onderzochte landen zijn echter deels geharmoniseerd via een reeks verordeningen vanuit de EU en bilaterale overeenkomsten. Wat ondanks deze harmonisatie vaak verschilt, zijn de mogelijkheden tot overdracht binnen het land en de verstrekking van de desbetreffende informatie aan buitenlandse actoren. In totaal zijn er drie manieren denkbaar om nationale sociale zekerheidsgegevens aan buitenlandse instanties te verstrekken:

1. Toezending van sociale zekerheidsgegevens door binnenlandse gemeenten aan buitenlandse gemeenten
2. Rechtstreekse verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door binnenlandse sociale overheden aan buitenlandse gemeenten
3. Doorverstrekking van sociale zekerheidsgegevens door de sociale overheden van een land aan de sociale overheden van een ander land met toestemming voor verdere verstrekking ten behoeve van de administratieve aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit (de zogenaamde U-Bocht).

Hierna zal eerst worden ingegaan op het internationale, met name Unierechtelijke, kader voor de uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens. Vervolgens zullen voor elk land de nationale mogelijkheden voor gegevensuitwisseling in het kader van de administratieve aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit worden toegelicht, alsmede de mogelijkheden van een grensoverschrijdende uitwisseling voor dit doel voor de landen België, Nederland en Duitsland. Voorts zal nader worden ingegaan op de praktische consequenties van deze bevindingen. Tenslotte zullen de voornaamste resultaten van de nota worden gepresenteerd met eventuele conclusies.

1 Juridisch kader

In dit deel worden eerst de belangrijkste Europese en internationale wetteksten toegelicht die een supra- en internationaal kader hebben geschapen voor de uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens. Daarna volgt een analyse van de omzetting van dit kader in de afzonderlijke nationale rechtsstelsels. Daarna volgt een beschrijving van de nationale en internationale uitwisselingsmogelijkheden met betrekking tot de afzonderlijke landen België, Nederland en Duitsland met het oog op de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit.

1.1 Europese regelgeving en bilaterale verdragen

Een groot aantal Europese wet- en regelgeving regelt de afstemming van de socialezekerheidsstelsels tussen de lidstaten van de Europese Unie. Hierna volgt een korte opsomming van de meest belangrijke en relevante wetteksten:

- Verordening (EG) Nr. 883/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels
- Verordening (EG) nr. 987/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 tot vaststelling van de wijze van toepassing van Verordening (EG) nr. 883/2004 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels
- Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG - Algemene Verordening Gegevensbescherming
- Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België betreffende de toepassing der wederzijdse wetgeving op het punt der sociale verzekering van 29 augustus 1947
- Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België voor de ontwikkeling van de samenwerking en van de wederzijdse administratieve bijstand op het gebied van de sociale zekerheid van 6 december 2010
- Administratieve schikking betreffende de toepassing van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België voor de ontwikkeling van de samenwerking en van de wederzijdse administratieve bijstand op het gebied van de sociale zekerheid van 28 maart 2013;
- Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake [...]de bestrijding van grensoverschrijdende zwarte arbeid.

1.1.1 Uitwisseling tussen sociale diensten wat betreft aspecten van zwartwerk

De bepalingen van het recht van de Unie en het internationale recht met betrekking tot de uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens kunnen in twee grote groepen worden onderverdeeld. Enerzijds harmoniseren de Verordeningen nr. 883/2004 en nr. 987/2009 de uitwisseling van gegevens tussen de socialezekerheidsorganen binnen de Europese Unie. Het doel van deze verordeningen is de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels te verbeteren naar aanleiding van het vrije verkeer van werknemers en het groeiend belang van deze vrijheid. Wat gegevensbescherming betreft, blijven de nationale bepalingen van toepassing¹ al zijn deze in bepaalde gevallen gelijkaardig door de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Anderzijds worden in bilaterale overeenkomsten, wettelijke regels opgenomen ter bestrijding van misbruik van sociale uitkeringen en aspecten van zogenaamd zwartwerk. Deze term verwijst in het algemeen naar de activiteit van bepaalde personen zonder inachtneming van de overheidsvoorschriften en -verplichtingen die de desbetreffende activiteit zouden regelen, bijvoorbeeld het ontlopen van de verplichting om sociale bijdragen te betalen. Aangezien de bestrijding van zwartwerk nauw samenhangt met de algemene uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens met het probleem van misbruik van sociale uitkeringen, moet ook rekening worden gehouden met de mogelijkheden tot uitwisseling op dit gebied.

België en Nederland coördineren zowel de wetgeving inzake sociale uitkeringen als de administratieve samenwerking in het kader van bilaterale overeenkomsten. De desbetreffende verdragsbepalingen voorzien in de mogelijkheid van uitwisseling van informatie, met inbegrip van persoonsgegevens,

¹ Art. 77, §1 Verordening Nr. 883/2004.

alsmede in wederzijdse deelname aan controles.² De Bondsrepubliek Duitsland heeft met verschillende partnerlanden een aantal bilaterale verdragen gesloten, onder meer om misbruik van socialezekerheidsuitkeringen tegen te gaan. Een overeenkomstig verdrag is van toepassing tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland³, maar niet ten aanzien van het Koninkrijk België.⁴ Volgens het Duits-Nederlands verdrag kunnen persoonsgegevens ook in het kader van de samenwerking worden doorgegeven.⁵

1.1.2 Gebruik van sociale zekerheidsgegevens voor andere doeleinden dan sociale procedures

Het gebruik van sociale zekerheidsgegevens voor de bestuurlijke aanpak van de georganiseerde criminaliteit is in deze wettelijke kaders niet uitdrukkelijk geregeld. Een bepaling die dit gebruik uitdrukkelijk regelt, is momenteel onbestaand. Voor een doorgifte in het kader van de verordeningen inzake sociale zekerheidsgegevens, is de nationale wetgeving inzake gegevensbescherming bepalend voor de gegevensbescherming en dus ook voor de mogelijkheid van verdere doorverstrekking aan andere overheidsinstanties in dezelfde lidstaat.⁶ Indien de respectieve wetgeving derhalve ook voorziet in de mogelijkheid van gebruik ten behoeve van de bestuurlijke aanpak, kunnen de verstrekte gegevens ook voor dit doel worden gebruikt.

1.1.3 De Algemene Verordening Gegevensbescherming en de omzetting

De verwerking van sociale zekerheidsgegevens vindt in principe ook plaats binnen het toepassingsgebied van Verordening (EU) 2016/679, de zogeheten Algemene Verordening Gegevensbescherming. Met name het doelbindingsbeginsel zorgt voor een wettelijke beperking van de uitwisseling van informatie. Op grond hiervan moet de verdere verwerking van gegevens in beginsel verenigbaar zijn met het oorspronkelijke doel van de verzameling.⁷ Op grond van een andere bepaling in de AVG zijn de lidstaten verantwoordelijk voor

de verdere structurering en uitwerking van de respectieve rechtmatigheidsvoorwaarden.⁸

1.1.4 Tenuitvoerlegging van vorderingen tot terugvordering van sociale uitkeringen

Naast de mogelijkheden wat betreft de uitwisseling van informatie over sociale zekerheid, heeft de harmonisatie van delen van de sociale wetgeving in de EU ook geleid tot grensoverschrijdende mogelijkheden voor de tenuitvoerlegging van vorderingen tot terugvordering.⁹ Bijdragen en uitvoerbare beslissingen van de autoriteiten en rechterlijke instanties van het ene land kunnen dus in beginsel worden teruggevorderd en ten uitvoer gelegd worden in een andere lidstaat. Dergelijke tenuitvoerlegging is mogelijk in gevallen waarbij de organen van de sociale zekerheid in het land van uitvoering, in een zuiver binnenlandse situatie dergelijke tenuitvoerlegging zouden kunnen doen. Hierdoor kunnen vorderingen op de meerderheid van de sociale uitkeringen binnen de EU worden teruggevorderd en afgedwongen. In veel gevallen is het Unierecht immers geharmoniseerd wat betreft belangrijke sociale uitkeringen zoals pensioenen, ziekte en werkloosheid.¹⁰ Bijstand bij invordering en handhaving kan worden verleend in de vorm van informatie, dienstverlening en ook daadwerkelijke invordering. Uitvoerbare titels van het ene land worden ten dele automatisch erkend in het andere land, ten dele kan erkenning voor tenuitvoerlegging worden gevraagd.¹¹ Deze administratieve bijstand bij invordering en tenuitvoerlegging wordt in beginsel kosteloos verleend.¹² Volgens de desbetreffende bepalingen zijn de autoriteiten van het land dat om bijstand wordt verzocht, in sommige gevallen echter niet langer verplicht bijstand te verlenen bij schuldvorderingen die meer dan vijf jaar oud zijn.¹³

Voor informatie over mogelijkheden om andere overheidsvorderingen, zoals administratieve boetes en herstellvorderingen, in te vorderen, kan de EURIEC-nota "Grensoverschrijdende inning van administratieve boetes en herstellvorderingen" geraadpleegd worden.

² Art. 7 lid 1; art. 8 lid 1, 13 Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België voor de ontwikkeling van de samenwerking en van de wederzijdse administratieve bijstand op het gebied van de sociale zekerheid. 6 december 2010.

³ Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de bestrijding van grensoverschrijdende zwarte arbeid van 12 januari 2012.

⁴ https://www.zoll.de/DE/Fachthemen/Arbeit/Bekaempfung-der-Schwarzarbeit-und-illegalen-Beschaeftigung/Zusammenarbeit/Internationale-Zusammenarbeit/internationale-zusammenarbeit_node.html

⁵ Art. 5 II Nr. 4, Art. 8 Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de bestrijding van grensoverschrijdende zwarte arbeid van 12 januari 2012.

⁶ Art. 77 § 2 Verordening Nr. 883/2004.

⁷ Art. 5, b), art. 6 IV AVG.

⁸ Art. 6 § 1 e), II, III 1 b), 3 AVG.

⁹ Art. 84 I, II VO Nr. 883/2004.

¹⁰ Art. 3 I VO Nr. 883/2004.

¹¹ Art. 79 I, II VO Nr. 987/2009.

¹² Art. 85 II VO Nr. 987/2009.

¹³ Art. 82 I b) VO Nr. 987/2009.

1.2 België

1.2.1 Nationaal gebruik van sociale zekerheidsgegevens in het kader van bestuurlijke aanpak

In België wordt onder sociale zekerheid verstaan: de prestaties (uitkeringen) waarop sociaal verzekerden recht hebben en die tot doel hebben het arbeidsinkomen van de werknemer te vervangen of aan te vullen.¹⁴ Verschillende overheidsdiensten en autoriteiten zijn in België verantwoordelijk voor de uitkeringen die onder deze definitie van sociale zekerheid vallen. Onder meer de diensten voor de toekenning van de pensioenen¹⁵, arbeidsongeschiktheid¹⁶ en werkloosheidsvergoedingen¹⁷ vallen onder deze definitie.

Vandaar dat de uitwisseling tussen deze verschillende diensten belangrijk is en besloten werd om een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) op te starten.¹⁸ De Kruispuntbank verzamelt de gegevens van belangrijke organen die zich bezighouden met sociale zekerheid in België. Hierbij gaat het dan om openbare instellingen van sociale zekerheid maar mogelijk ook andere actoren zoals bepaalde private instanties en andere openbare instellingen.

In de wet houdende de oprichting en organisatie van een kruispuntbank van de sociale zekerheid wordt vermeld dat openbare overheden toegang kunnen krijgen tot de kruispuntbank als zij de identificatiegegevens nodig hebben voor het uitvoeren van de opdrachten die hen door of krachtens een wettelijke regel toegewezen zijn.¹⁹ Daarnaast kunnen ook natuurlijke personen of openbare instellingen toegang verkrijgen indien ze de identificatiegegevens nodig hebben voor het vervullen van de taken van algemeen belang die hun door een wettelijke regel zijn toegekend.²⁰ Maar ook andere gegevens dan identificatiegegevens kunnen in sommige gevallen met andere instanties gedeeld worden. Bij koninklijk besluit kan de Belgische wetgever, na het inwinnen van advies, besluiten om (een deel van) de rechten en plichten vervat in de Kruispuntbankwetgeving uit te breiden tot andere personen dan de instellingen van sociale zekerheid.²¹

Belangrijk hierbij is dat de organisaties die wensen aan te sluiten bij de KSZ, dat dit dient te gebeuren vanuit het oogpunt van sociale beleidsvoering. De bestuurlijke aanpak lijkt echter niet te vallen onder taken van sociale beleidsvoering waardoor de Belgische gemeenten in beginsel geen toegang kunnen krijgen tot deze gegevens.²² Een uitzondering hierbij zijn de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW's) die wel bepaalde informatie kunnen consulteren via de Kruispuntbank.²³ De OCMW's maken deel uit van de gemeente. De medewerkers zijn echter ook gebonden door het beroepsgeheim waardoor het moeilijk te argumenteren valt dat zij de informatie die zij in het kader van hun functie ontvangen, zouden kunnen verstrekken aan andere diensten van de gemeente zoals de dienst die bevoegd is voor de openbare orde. Daarnaast biedt ook het principe van doelbinding een mogelijk probleem bij de verstrekking van persoonsgegevens van het OCMW naar andere diensten binnen de gemeente. De primaire taak en het doel van het OCMW is immers in het voorzien van hulp voor personen die moeite hebben om in hun basisbehoeften te voorzien en om hen te integreren in het maatschappelijk leven.

Desondanks is het wel mogelijk om bepaalde gegevens met Belgische steden en gemeenten (onrechtstreeks) te delen met het oog op de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Zo zijn sociale inspecteurs bevoegd met het toezicht op de naleving van de wetgeving betreffende de arbeidsbetrekkingen, de sociale zekerheid en de sociale bijstand.²⁴ Uit de Arbeidsinspectiewet blijkt dat deze sociale inspecteurs, indien zij dit nodig achten of na een verzoek van andere ambtenaren, inlichtingen die zij tijdens hun onderzoek inwonnen, kunnen meedelen aan alle ambtenaren die belast zijn met het toezicht op andere wetgeving. Een bijkomende voorwaarde hierbij is dat deze ambtenaren die belast zijn met het toezicht op andere wetgeving, de inlichtingen moeten aanbelangen bij de uitoefening van het toezicht waarmee zij belast zijn.²⁵ Tenslotte zal in de gevallen waarbij de sociale inspecteurs handelen in opdracht van de rechterlijke overheid, de informatie slechts verstrekt kunnen worden na toestemming van de rechterlijke overheid.²⁶ Hierdoor kunnen sociale inspecteurs dus inlichtingen die zij inwonnen tijdens hun onderzoek, buiten de opdrachten van de gerechtelijke overheid, verstrekken aan alle ambtenaren die belast zijn met het toezicht van andere wetgeving, in zoverre die inlichtingen die ambtenaren kan

14 Art. 3 Wet houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

15 Art. 9 Wet houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

16 Art. 8 Wet houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

17 Art. 7 Wet houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers.

18 Wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een kruispuntbank van de sociale zekerheid.

19 Art. 4, §4, 3° wet houdende de oprichting en organisatie van een kruispuntbank van de sociale zekerheid.

20 Art. 4, §4, 4° wet houdende de oprichting en organisatie van een kruispuntbank van de sociale zekerheid.

21 Art. 18 wet houdende de oprichting en organisatie van een kruispuntbank van de sociale zekerheid.

22 De gemeenten verkregen wel een algemene machtiging voor de mededeling van persoonsgegevens door de KSZ aan de gemeenten en provincies. Deze mededeling gebeurt uitsluitend in het kader van de automatische toekenning van aanvullende voordelen zoals verhoogde tegemoetkoming.

23 <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/kruispuntbank-van-de-sociale-zekerheid>.

24 Art. 1 Arbeidsinspectiewet.

25 Art. 5 Arbeidsinspectiewet.

26 Art. 5, §3 Arbeidsinspectiewet.

aanbelangen.²⁷ Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat deze bepalingen limitatief geïnterpreteerd dienen te worden waardoor enkel bepaalde bevoegde diensten zoals OCMW's en de politiediensten deze gegevens van sociale inspecteurs kunnen ontvangen.²⁸ De Belgische politie kan op haar beurt deze gegevens in bepaalde gevallen verstrekken aan een Belgische gemeente in het kader van de bestuurlijke aanpak.

Er kan worden besloten dat Belgische lokale besturen slechts in zeer beperkte gevallen toegang kunnen krijgen tot gegevens die handelen over sociale zekerheid in het kader van de strijd tegen georganiseerde criminaliteit. In de volgende delen zal bekeken worden of en wanneer buitenlandse lokale besturen en andere partners informatie op het gebied van sociale zekerheid kunnen verkrijgen.

1.2.2 Rechtstreekse verstrekking door de Belgische sociale zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Duitse/ Nederlandse gemeente

1.2.2.1 Toegang tot de Kruispuntbank Sociale Zekerheid

Buitenlandse overheden kunnen momenteel geen toegang verkrijgen tot de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. In principe zou het in de toekomst echter wel mogelijk kunnen zijn voor buitenlandse overheden en gemeenten om, wat betreft de sociale beleidsvoering, gegevens te kunnen opvragen bij de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Hiervoor zou een verzoek ingediend kunnen worden bij de voorzitter van het beheerscomité van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Om dergelijk verzoek in te willigen zal echter voldaan moeten worden aan een aantal voorwaarden.²⁹ Eén van deze voorwaarden is dat in de aanvraag een aanduiding dient te staan dat de aanvragende overheidsdienst of openbare instelling gemachtigd is om het Rijksregister van de natuurlijke personen te raadplegen en het rijksregisternummer te gebruiken. Zoals beschreven wordt in de EURIEC-nota die dieper ingaat op de mogelijkheden om informatie over het bevolkingsregister grensoverschrijdend te verstrekken,

²⁷ Cass. 2 mei 2011: "Uit de samenhang van [de artikelen 1, 5, 7 en 9 van de Arbeidsinspectiewet] volgt dat de sociale inspecteurs de inlichtingen die zij tijdens een autonoom optreden hebben ingewonnen, anders dan deze die zijn verkregen bij de uitvoering van onderzoeksverrichtingen voorgeschreven door de rechterlijke overheid, kunnen meedelen aan de openbare en meewerkende instellingen van sociale zekerheid, aan de sociale inspecteurs van de andere inspectiediensten, alsook aan alle ambtenaren belast met het toezicht op andere wetgevingen, in zoverre die inlichtingen deze laatsten kunnen aanbelangen bij de uitoefening van het toezicht waarmee ze belast zijn. De vaststelling dat de sociale inspecteurs op grond van deze inlichtingen een proces-verbaal opmaken, doet hieraan geen afbreuk."

²⁸ Wetsontwerp tot invoering van een sociaal Strafwetboek. Memorie van Toelichting, Parl.St.

²⁹ Art. 4 en 8 Kruispuntbankwet.

hebben buitenlandse gemeenten echter geen machtiging om het Rijksregister van natuurlijke personen te raadplegen.

Daarnaast is het doel van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid in eerste instantie het verstrekken van informatie aan actoren in de sociale sector en de sfeer van de sociale beleidsvoering.³⁰ Het is twijfelachtig dat (buitenlandse) lokale besturen die handelen in het kader van de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit in iedere casus zullen vallen onder actoren in de sociale sector. Er kan uiteraard getracht worden om (nadat het mogelijk gemaakt is voor buitenlandse gemeenten om het Rijksregister te raadplegen) te argumenteren dat gemeenten die optreden in de strijd tegen georganiseerde criminaliteit ook onder de noemer van actor in de sociale sector kunnen vallen waardoor ze wel toegang zouden kunnen krijgen tot de Kruispuntbank. Hiervoor dient een aanvraag ingediend te worden bij het Sectoraal Comité van de Sociale Zekerheid en van de Gezondheid, meer bepaald bij de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. Daarnaast kan de wetgever bij een besluit ook bepalen dat bepaalde mededelingen van sociale gegevens aan een andere instelling van sociale zekerheid geen beraadslaging vereisen.³¹

Omwille van deze redenen lijkt het momenteel onmogelijk voor buitenlandse gemeenten om toegang te verkrijgen tot de gegevens die zijn opgenomen in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. Buitenlandse actoren in de sociale sector en in de sfeer van sociale beleidsvoering, die beschikken over de rijksregisternummers van Belgische burgers kunnen mogelijk wel toegang verkrijgen tot de Kruispuntbank Sociale Zekerheid. De mogelijkheden om de gegevens die buitenlandse actoren in de sociale sector, van Belgische sociale actoren kunnen ontvangen en vervolgens door verstrekken wordt besproken in hoofdstuk 1.2.4.

1.2.2.2 Informatie gegevens sociale inspecteurs

Zoals hierboven reeds beschreven biedt de Arbeidsinspectiewet de mogelijkheid om informatie die de sociale inspecteurs tijdens hun onderzoeken hebben ingewonnen, te delen met bepaalde andere overheden. Zo kunnen gegevens in België gedeeld worden met het OCMW en de Belgische politiediensten.³²

De wet maakt geen onderscheid tussen ambtenaren van binnenlandse of buitenlandse overheden maar uit de parlementaire voorbereiding blijkt uitdrukkelijk dat buitenlandse overheden ook toegang tot dergelijke gegevens kunnen verkrijgen. Hier is echter een verdrag voor nodig waarbij

³⁰ Art. 8 Koninklijk Besluit van 16 januari 2002.

³¹ Art. 15 Kruispuntbankwet.

³² Art. 5 en 7 Arbeidsinspectiewet, Wetsontwerp tot invoering van een sociaal Strafwetboek. Memorie van Toelichting, Parl.St. Kamer 2006-07, nr. 51-3059/001, 154.

uitdrukkelijk vermeld wordt dat de informatie niet enkel met buitenlandse inspectiediensten gedeeld kan worden maar ook met buitenlandse gemeenten, onder meer in het kader van de bestuurlijke aanpak. Een verdrag met dergelijke bepaling is voorlopig onbestaand waardoor het rechtstreeks delen van informatie van sociale inspecteurs naar buitenlandse gemeenten onmogelijk is.

1.2.3 Verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door (de burgemeester van) de Belgische gemeente aan (de burgemeester van) de Duitse/Nederlandse gemeente

Zoals besproken werd in hoofdstuk 1.2.1 waar wordt ingegaan op de mogelijkheden van Belgische gemeenten om toegang te verkrijgen tot sociale zekerheidsgegevens, zijn de mogelijkheden om als burgemeester informatie over de sociale zekerheid te verkrijgen erg beperkt/onbestaande. Vandaar dat het ook onmogelijk zal zijn voor Belgische burgemeesters en Belgische gemeenten om grensoverschrijdend dergelijke gegevens te verstrekken met het oog op de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Daarnaast ontbreekt het sowieso meestal ook aan een wettelijke grond om gegevens met het oog op de bestuurlijke aanpak (door) te verstrekken aan een buitenlandse gemeente.

1.2.4 Verstrekking door de Belgische sociale zekerheidsdiensten aan de Duitse/Nederlandse sociale zekerheidsdiensten waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstrekking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)

In beginsel moet elke uitwisseling van sociale gegevens van persoonlijke aard waarbij een Belgische instelling van sociale zekerheid betrokken is (hetzij als mededelende instantie, hetzij als ontvangende instantie) via de Kruispuntbank verlopen³³ Om de efficiënte werking van de sociale zekerheid echter niet al te zeer in het gedrang te brengen, zijn een aantal uitzonderingen op deze regel voorzien. De verplichte tussenkomst van de Kruispuntbank geldt niet voor de mededeling van sociale gegevens van persoonlijke aard door/aan³⁴:

- ...
- De personen, andere dan de instellingen van sociale zekerheid, die de betrokken gegevens nodig hebben voor de vervulling van hun verplichtingen inzake sociale zekerheid, hun aangestelden of lasthebbers, of diegenen die door hen uitdrukkelijk werden gemachtigd om de gege-

vens te verkrijgen; hiermee worden bijvoorbeeld bedoeld de werkgevers die, om aangifte te kunnen doen van de lonen en de arbeidstijden van de door hen tewerkgestelde werknemers, over deze laatste bepaalde informatie moeten verkrijgen van de betrokken instellingen van sociale zekerheid

- De buitenlandse instellingen van sociale zekerheid, voor zover deze mededeling geschiedt in het kader van de internationale overeenkomsten inzake sociale zekerheid; in de mate dat buitenlandse instellingen van sociale zekerheid krachtens gemeenschapsrechtelijke of internationaalrechtelijke bepalingen bij de mededeling van gegevens gelijk moeten worden behandeld met eigen nationale instellingen, dient de gegevensuitwisseling echter wel via de Kruispuntbank te verlopen.
- ...

Ondanks het feit dat het in principe mogelijk zou moeten zijn om als buitenlandse actor in de sociale sector, die beschikt over de toegang tot het rijksregister, toegang te verkrijgen tot de Kruispuntbank Sociale Zekerheid, zal het dus ook mogelijk zijn om informatie buiten de Kruispuntbank te verstrekken aan buitenlandse instellingen van sociale zekerheid. Dit kan bijvoorbeeld in het kader van een internationale overeenkomst.

Zelfs indien het mogelijk is om sociale zekerheidsgegevens te verstrekken aan buitenlandse instellingen in de sociale sector³⁵, zal de doorverstrekking van deze gegevens niet mogelijk zijn. De persoon die uit hoofde van zijn functie betrokken is bij de verwerking van sociale gegevens van persoonlijke aard is er immers toe gehouden, het vertrouwelijk karakter ervan te eerbiedigen.³⁶ Hierdoor zal de doorverstrekking naar andere actoren zoals buitenlandse gemeentelijke diensten in principe onmogelijk zijn, tenzij hierover een wettelijke of verdragsrechtelijke basis gesloten wordt. Bij deze wettelijke of verdragsrechtelijke basis zal ook steeds rekening gehouden dienen te worden met het principe van doelbinding.

33 Art. 14, §1 Kruispuntbankwet.

34 Art. 14 Kruispuntbankwet.

35 Bijvoorbeeld artikel 7 van de Wet houdende instemming met het Verdrag tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk der Nederlanden voor de ontwikkeling van de samenwerking en van de wederzijdse administratieve bijstand op het gebied van de sociale zekerheid, gedaan te Brussel op 6 december 2010: Werking van de wederzijdse administratieve bijstand 1. Ieder bevoegd orgaan van één van de Verdragsluitende Partijen kan zich wenden tot een bevoegd orgaan van de andere Verdragsluitende Partij, rechtstreeks of door bemiddeling van een verbindingsorgaan, voor het opvragen van gegevens die nodig zijn voor een juiste uitvoering van haar taak.

36 Art. 28 Kruispuntbankwet.

1.3 Duitsland

1.3.1 Nationaal gebruik van sociale zekerheidsgegevens in het kader van bestuurlijke aanpak

Gegevens die door overheden in het kader van sociale dienstverlening worden verwerkt, vallen onder het zogeheten 'sociaal geheim' (Sozialgeheimnis). Hierdoor is er in principe een verbod voor sociale dienstverleners om zonder toestemming persoonsgegevens te verwerken. Een doorgifte van sociale zekerheidsgegevens als vorm van verwerking kan derhalve alleen worden overwogen indien een wettelijke bepaling deze doorgifte toestaat. Volgens de bepalingen van het Tiende Boek van het Duitse Sociaal Wetboek is toezending onder meer in volgende gevallen mogelijk:

- In beperkte mate voor de uitvoering van taken door politiediensten, openbare ministeries en rechtbanken, veiligheidsdiensten en penitentiaire inrichtingen³⁷
- Voor zover de verstrekking noodzakelijk is voor het voeren van een strafrechtelijke procedure wegens een misdrijf of wegens enig ander strafbaar feit van aanzienlijk belang³⁸
- Voor de tenuitvoerlegging van publiekrechtelijke vorderingen³⁹
- Voor zover de overdracht noodzakelijk is voor de uitvoering van de taken door de instanties voor gezondheid en veiligheid op het werk⁴⁰
- Voor de uitvoering van taken door de sociale bijstandsinstanties onderling.⁴¹

Met betrekking tot sociale zekerheidsgegevens geldt uiteraard ook het doelbindingsbeginsel zowel voor het gebruik door de instellingen van sociale zekerheid zelf als in geval van verstrekking aan derden.⁴² Duitse gemeenten kunnen in bepaalde gevallen beroep doen op bovenstaande bepalingen in het Sociaal Wetboek bijvoorbeeld met het oog op de tenuitvoerlegging van publiekrechtelijke vorderingen en bijdrages. Omwille van het principe van doelbinding zal dit echter slechts kunnen indien er een duidelijk verband is met georganiseerde misdaad zodat de afdeling openbare orde geïnformeerd kan worden.

Zoals reeds in het eerste hoofdpunt is uiteengezet, zijn er in theorie drie mogelijke manieren om deze binnenlandse sociale zekerheidsgegevens uit te wisselen met het oog op de administratieve aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Deze worden in de volgende hoofdstukken besproken.

37 § 68 I 1 Sozialgesetzbuch (SGB) (Wetboek van sociale zekerheid) X.

38 § 73 I SGB X.

39 § 74a I SGB X.

40 § 70 SGB X.

41 § 69 I Nr. 1 SGB X.

42 §§ 67c, 78 SGB X.

1.3.2 Rechtstreekse verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door de Duitse sociale zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Belgische/Nederlandse gemeente

1.3.2.1 Fraude met sociale uitkeringen

Het verstrekken van sociale zekerheidsgegevens aan personen of instanties in het buitenland door de Duitse autoriteiten is in beginsel mogelijk. Met name de verstrekking naar soortgelijke overheidsdiensten in andere EU-landen is door de wetgever aanzienlijk bevorderd.⁴³ Dienovereenkomstig is verstrekking onder meer mogelijk in de volgende gevallen:

- In het kader van de vervulling van de taken van een binnenlandse overheid die taken van sociale zekerheid uitvoert. In dit geval kunnen de Duitse autoriteiten met de buitenlandse autoriteiten contact opnemen om te kijken of een persoon in het buitenland ook een uitkering ontvangt en of bekijken of de persoon recht zou hebben op uitkeringen in zowel Duitsland als een ander land⁴⁴
- In het kader van de vervulling van de taken van een buitenlandse overheid, indien deze vergelijkbaar zijn met Duitse overheden die uitkeringen toekennen. Daarnaast dient de verstrekking noodzakelijk te zijn voor de vervulling van de taak van dat buitenlands overheidsorgaan.⁴⁵ De buitenlandse sociale autoriteit behoeft niet exact hetzelfde mandaat te hebben als de respectieve Duitse sociale autoriteit. Het is noodzakelijk, maar ook voldoende, dat de buitenlandse autoriteit ten minste gedeeltelijk dezelfde functie heeft als de Duitse autoriteit⁴⁶
- Voor de uitvoering van de taken van de overheidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor gezondheid en veiligheid op het werk⁴⁷
- Voor het voeren van gerechtelijke of tenuitvoerleggingsprocedures met betrekking tot een wettelijke of contractuele alimentatievorderingen⁴⁸
- Voor het voeren van strafprocedures. Een nationale rechter beslist in elke zaak over de toelaatbaarheid van de verstrekking.⁴⁹ Uitgebreide informatie mag alleen worden uitgewisseld in geval van een misdrijf of een strafbaar feit van aanzienlijk belang.⁵⁰ Fraude met sociale uitkeringen valt in het algemeen niet onder de noemer van een misdrijf of een strafbaar feit van aanzienlijk belang.⁵¹

43 § 77 I SGB X.

44 § 77 I 1 Nr. 1 Alt. 1 SGB X.

45 § 77 I 1 Nr. 1 Alt. 2 SGB X.

46 KassKomm/Herbst, 111. EL September 2020, § 77 SGB X, Rn. 53.

47 § 77 I 1 Nr. 2 SGB X iVm § 70 SGB X.

48 § 77 I 1 Nr. 3 SGB X iVm § 74 SGB X.

49 § 77 I 1 Nr. 4 SGB X iVm § 73 SGB X.

50 § 73 I SGB X. Volgens § 12 I StGB is een misdrijf een onwettige handeling die strafbaar is gesteld met een minimum gevangenisstraf van één jaar of meer.

51 § 73 II SGB X.

Volgens de hierboven beschreven bepalingen kunnen persoonsgegevens dus worden uitgewisseld met buitenlandse autoriteiten bij verdenking van fraude met sociale uitkeringen. Uiteraard zal er geval per geval gekeken moeten worden of de buitenlandse autoriteiten ten minste deels dezelfde functie hebben als de Duitse autoriteiten en als de verstrekking noodzakelijk is voor de autoriteiten. Daarnaast dient om een verstrekking mogelijk te maken, de buitenlandse autoriteit te preciseren wat het doel zou zijn van de verstrekking. Voorts mag geen overdracht plaatsvinden indien deze in strijd zou zijn met de beginselen van artikel 6 VEU (de rechten en vrijheden opgenomen in het Europees Handvest).⁵²

Daarenboven dient ook steeds rekening gehouden te worden dat fraude met sociale uitkeringen in Duitsland strafbaar is. Indien dit in concrete gevallen ook in België of Nederland het geval is, dan kan de informatie enkel verstrekt worden na een rechterlijk bevel.⁵³

1.3.2.2 Zwartwerk en illegale tewerkstelling

De autoriteit in Duitsland die belast is met inspecties in het kader van de bestrijding van zwartwerk en illegale tewerkstelling is de douane.⁵⁴ De wet ter bestrijding van zwartwerk regelt de verstrekking van informatie, ook aan een agent-schap van een andere Europese lidstaat op drie manieren. De Bondsrepubliek Duitsland heeft met verschillende andere landen een aantal bilaterale verdragen gesloten, onder meer om misbruik van socialezekerheidsuitkeringen tegen te gaan. Een dergelijk verdrag is gesloten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland⁵⁵, maar voorlopig is er geen verdrag met het Koninkrijk België.⁵⁶ Volgens het Duits-Nederlands verdrag kunnen persoonsgegevens ook in het kader van een samenwerking tussen de verschillende diensten worden doorgegeven.⁵⁷

Op grond van de wet ter bestrijding van zwartwerk mogen persoonsgegevens die voorwerp zijn van een onderzoek, enkel met het oog op strafvervolging worden doorgegeven door de douane instanties in de andere lidstaten van de Europese Unie.⁵⁸

Wat de informatiemogelijkheden voor de toepassing van

de wet op de terbeschikkingstelling van werknemers, de wet op het minimumloon en de wet op de uitzendarbeid betreft, verwijst de wet bovendien naar de toepasselijkheid van de bepalingen inzake Europese administratieve bijstand in het bestuursprocesrecht.⁵⁹ Op die manier kan informatie worden uitgewisseld met instanties van de lidstaten van de Europese Economische Ruimte die vergelijkbare taken uitvoeren, overeenkomstig de bepalingen van de wetgeving inzake gegevensbescherming.⁶⁰ Deze bepalingen betreffende de Europese administratieve bijstand bieden op zichzelf echter geen rechtmatige grondslag voor de verwerking en verstrekking van persoonsgegevens. Hierdoor kunnen geen persoonsgegevens op deze manier worden uitgewisseld.

Wat ten slotte de verwerking van sociale zekerheidsgegevens betreft, verwijst de wet op zwartwerk ook naar de voornoemde bepalingen van deel tien van het Sociaal Wetboek.⁶¹ Deze maken ook de uitwisseling van persoonsgegevens met bepaalde instanties in andere EU-landen mogelijk.

1.3.3 Doorverstrekking van sociale zekerheidsgegevens van een Duitse gemeente naar een Belgische/Nederlandse gemeente

De doorgifte van sociale zekerheidsgegevens door een Duitse gemeente als niet-sociale instantie aan een Belgische of Nederlandse gemeente kan in strijd zijn met het doelbindingsbeginsel van de Algemene Verordening Gegevensbescherming⁶² en het sociaal recht indien de buitenlandse gemeente een andere taak vervult. Daarom kan een overdracht alleen worden overwogen wanneer de binnenlandse en de buitenlandse gemeente in een specifieke casus, vergelijkbare taken verrichten. In dit geval zou het denkbaar zijn dat de binnenlandse gemeente als verantwoordelijke voor de preventie van gevaar gegevens doorgeeft aan een buitenlandse gemeente die een soortgelijke opdracht hebben zoals het waarborgen van de openbare orde. Dit zou geen schending inhouden van het beginsel van doelbinding van de persoonsgegevens die oorspronkelijk als sociale zekerheidsgegevens waren verzameld. De Duitse wet staat het verdere gebruik immers toe voor doeleinden van voorkoming van gevaar, strafvervolging en rechtshandhaving van sociale zekerheidsgegevens die zijn verstrekt aan rechtbanken, parketten, de politie en autoriteiten voor voorkoming van gevaar, ongeacht het specifieke doel van de oorspronkelijke verstrekking.⁶³

Er is echter geen expliciete wettelijke bepaling die de doorverstrekking van sociale zekerheidsgegevens aan buiten-

⁵² § 77 I 2 SGB X.

⁵³ § 77 I 1 Nr. 4 SGB X iVm § 73 SGB X

⁵⁴ § 2 I Schwarzarbeitsbekämpfungsgesetz (SchwarzArbG) (Wet voor de bestrijding van zwartwerk), volgens § 2 IV SchwarzArbG, echter eventueel ondersteund door een veelheid van andere autoriteiten.

⁵⁵ SchwarzArbVtr NLD, Deutsch-Niederländischer Vertrag zur Bekämpfung grenzüberschreitender Schwarzarbeit vom 12. Januar 2012, BGBl. 2013 II S. 380.

⁵⁶ https://www.zoll.de/DE/Fachthemen/Arbeit/Bekaempfung-der-Schwarzarbeit-und-illegalen-Beschaeftigung/Zusammenarbeit/Internationale-Zusammenarbeit/internationale-zusammenarbeit_node.html.

⁵⁷ Art. 5 II Nr. 4, Art. 8 SchwarzArbVtr NLD.

⁵⁸ § 6a I SchwarzArbG.

⁵⁹ § 6 VI SchwarzArbG.

⁶⁰ § 18 VI 1 AÜG, § 18 II 1 MiLoG, § 20 II 1 AEntG.

⁶¹ § 15 SchwarzArbG.

⁶² Art. 5 I Nr. b), 6 IV AVG.

⁶³ Art. 78 I 6 SGB X.

landse gemeenten regelt. Een overdracht kan derhalve alleen worden overwogen voor vergelijkbare verwerkingsdoeleinden en op basis van een wettelijke grondslag die een doorverstrekking mogelijk maakt. In de regel is er geen expliciete wettelijke grondslag voor de doorverstrekking aan buitenlandse gemeenten. Toch kan ons inziens geargumenteed worden dat de wettelijke grondslag van de voorgaande alinea (verstrekking ter voorkoming van gevaar/waarborging van de openbare orde) gebruikt zou kunnen worden als wettelijke grond voor de grensoverschrijdende verstrekking tussen gemeentelijke diensten bevoegd voor de openbare orde.

1.3.4 Verstrekking door een Duitse sociale zekerheidsdienst aan een Belgische/Nederlandse sociale zekerheidsdienst waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstrekking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)

De doorgifte van informatie door de ontvangende buitenlandse instantie aan een andere buitenlandse instantie dient ook te voldoen aan het doelbindingsbeginsel van de Algemene verordening gegevensbescherming.⁶⁴ Indien de betrokken informatie derhalve wordt doorgegeven voor een doel dat onverenigbaar is met het oorspronkelijke doel van de verstrekking, is dit in de eerste plaats een inbreuk op de algemene verordening gegevensbescherming. Daarnaast dienen Duitse sociale zekerheidsdiensten ook toestemming te geven voor een doorverstrekking voor een ander doel dan de oorspronkelijke verstrekking.⁶⁵ Dergelijke toestemming is in de meeste gevallen niet mogelijk.

Een uitzondering geldt voor de doorgifte van sociale zekerheidsgegevens aan rechtbanken, openbare ministeries, politieautoriteiten en veiligheidsdiensten. Nadat een toezending heeft plaatsgevonden, kunnen de toegezonden gegevens in een dergelijk geval ook worden gebruikt voor gevaarpreventie, strafvervolgning en tenuitvoerlegging van vonnissen, ongeacht het doel van de verstrekking. In dit verband wordt in de formulering van de bepaling geen onderscheid gemaakt tussen overeenkomstige binnenlandse en buitenlandse autoriteiten, zodat deze bepaling ook kan worden toegepast in geval van overdracht aan buitenlandse rechtbanken, parketten, politieautoriteiten en veiligheidsdiensten.

⁶⁴ Art. 5 I Nr. b), 6 IV AVG.

⁶⁵ § 67d I SGB X.

1.4 Nederland

1.4.1 Nationaal gebruik van sociale zekerheidsgegevens in het kader van bestuurlijke aanpak

In Nederland is de uitvoering van de sociale zekerheidswetten belegd bij een drietal uitvoeringsorganen: het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen (UWV), de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en de gemeenten.⁶⁶ Zowel in de Algemene wet bestuursrecht als in de meer specifieke sociale zekerheidswetten (o.a. Participatiewet (Pw), Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (SUWI), Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)) is een geheimhoudingsverplichting opgenomen ten aanzien van gegevens waarover men bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan, of meer specifiek, bij de uitvoering van de sociale zekerheidswetten, mee bekend wordt.⁶⁷ Verdere verstrekking van sociale zekerheidsgegevens is op grond van deze wetten alleen toegestaan als dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de betreffende sociale zekerheidswet of wanneer dit op grond van de sociale zekerheidswet is voorgeschreven of toegestaan.⁶⁸ Ook is verstrekking mogelijk als een ander wettelijk voorschrift tot bekendmaking verplicht.⁶⁹

Een eventuele verstrekking van sociale zekerheidsgegevens dient altijd noodzakelijk te zijn. De verstrekker dient na te gaan of degene aan wie de gegevens worden verstrekt deze daadwerkelijk nodig heeft.⁷⁰ Ook mag nooit meer informatie worden verstrekt dan strikt noodzakelijk.⁷¹ De ambtenaar die sociale zekerheidsgegevens op grond van de Wet SUWI of de Participatiewet verstrekt dient na te gaan of degene aan wie de gegevens worden verstrekt redelijkerwijs bevoegd is om die gegevens te verkrijgen.⁷² Hiermee is beoogd om informatieverzoeken door onbevoegden, bijv. per telefoon, te voorkomen.⁷³

Uit het Modelprivacy protocol binnengemeentelijke gegevensdeling, waarin wordt uitgelegd in hoeverre gegevens die binnen de gemeente bekend zijn, o.a. in het kader van de uitvoering van sociale zekerheidswetten, verstrekt kunnen worden aan de afdeling die binnen de gemeente

verantwoordelijk is voor de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit, blijkt dat dergelijke verstrekkingen nagenoeg niet mogelijk zijn.⁷⁴ Verstrekking aan de afdeling van een gemeente die verantwoordelijk is voor de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit blijkt niet mogelijk. Wel zijn er enkele situaties te noemen waarin sociale zekerheidsgegevens verstrekt kunnen worden aan andere instanties in relatie tot georganiseerde criminaliteit:

- Verstrekking aan een uitvoeringsorgaan of overheidsorgaan in geval van een vermoeden van een misdrijf met betrekking tot sociale verzekeringswetten, uitkeringen, premies en bijdragen⁷⁵
- Verstrekking aan Bureau Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) voor zover dit noodzakelijk is voor de taak van Bureau Bibob⁷⁶
- In de Wet SUWI zijn verschillende bepalingen opgenomen die gegevensuitwisseling in het kader van de voorkoming en bestrijding van sociale zekerheidsfraude mogelijk maken. Deze bepalingen kunnen echter niet worden uitgerekt voor gegevensuitwisseling ten behoeve van de aanpak van georganiseerde criminaliteit⁷⁷
- Ten aanzien van Participatiewetgegevens kunnen bij algemene maatregel van bestuur (amvb) nadere regels worden gesteld voor verstrekking van sociale zekerheidsgegevens, bijvoorbeeld in het kader van georganiseerde criminaliteit. Ook hierbij dient te worden voldaan aan het noodzakelijkheids criterium. Een dergelijke amvb bestaat tot op heden niet.⁷⁸

Kortom, de mogelijkheden van binnengemeentelijke verstrekking van sociale zekerheidsgegevens in Nederland beperken zich hoofdzakelijk tot casussen die gerelateerd zijn aan de uitvoering van sociale zekerheidswetten indien er bijvoorbeeld sprake is van fraude of een ander misdrijf. Wel kunnen binnengemeentelijke sociale zekerheidsgegevens worden gebruikt voor bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit in het kader van een Bibob-onderzoek door Bureau Bibob.

Een andere instantie die van belang is bij de uitvoering van sociale zekerheidswetten is de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (ISZW). De ISZW houdt toezicht op de naleving van wet- en regelgeving over o.a. arbeidsomstandigheden en het sociale zekerheidsstelsel.⁷⁹ De ISZW is een van de convenantpartners binnen het RIEC-samenwerkingsverband.⁸⁰ Anders dan de meeste andere convenantpartners

66 Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen | SUWI, Flexnieuws.nl.

67 Art. 2:5 Algemene wet bestuursrecht (Awb) jo. art. 74 Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (SUWI) jo. art. 65 Participatiewet (Pw) jo. art. 46 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW).

68 O.a. art. 74 lid 1 Wet SUWI jo. art. 65 lid 1 Pw.

69 O.a. art. 74 lid 2 Wet SUWI jo. art. 65 lid 2 Pw.

70 Module Uitvoering sociale zekerheid en bestuursrecht, artikel 74 Wet SUWI, aant. 1.4.

71 Module Uitvoering sociale zekerheid en bestuursrecht, artikel 74 Wet SUWI, aant. 1.4.

72 O.a. art. 74 lid 4 Wet SUWI jo. art. 65 lid 4 Participatiewet.

73 Kamerstukken II 1991-92, 22 545, nr. 3, p. 188.

74 Model privacy protocol – Handleiding binnengemeentelijke gegevensuitwisseling ten behoeve van de bestrijding van ondermijning 2020, p. 75, 89.

75 O.a. art. 61 Wet SUWI jo. art. 66 Pw.

76 Art. 27 lid 1 onder g, Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob).

77 Model privacy protocol – Handleiding binnengemeentelijke gegevensuitwisseling ten behoeve van de bestrijding van ondermijning 2020, p. 89.

78 O.a. art. 74 lid 2 Wet SUWI jo. art. 67 lid 4-5 Pw.

79 'Inspectie SZW', inspectieszw.nl.

80 Privacy Protocol RIECs-LIEC, p. 3

heeft de ISZW geen mogelijkheid om rechtstreeks gegevens te verstrekken aan het RIEC-samenwerkingsverband.⁸¹ Onder bepaalde voorwaarden is het wel mogelijk voor de ISZW om via de Belastingdienst gegevens te delen met andere convenantpartners.⁸²⁸³

1.4.2 Rechtstreekse verstrekking door de Nederlandse Sociale Zekerheidsdiensten aan een (burgemeester van een) Belgische/Duitse gemeente in het kader van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit

Zoals in paragraaf 1.4.1 reeds aangegeven kennen de Nederlandse sociale zekerheidswetten een strikte geheimhoudingsplicht. In de sociale zekerheidswetten zijn verschillende uitzonderingen op deze geheimhoudingsplicht opgenomen. Twee van deze uitzonderingen zien specifiek op de verstrekking aan buitenlandse organen:

- Meldingsplicht bij geground vermoeden van een misdrijven nadele van een buitenlands uitvoeringsorgaan van sociale verzekeringswetten of ten nadele van een buitenlands overheidsorgaan belast met het verrichten van uitkeringen, het doen van verstrekkingen, dan wel het heffen van bijdragen⁸⁴
- Verstrekking aan buitenlandse organen voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang⁸⁵

1.4.2.1 Meldingsplicht bij geground vermoeden van misdrijf

De meldingsplicht bij een geground vermoeden van een misdrijf zal hierna in paragraaf 1.4.4 nader worden besproken. Deze verstrekkingmogelijkheid ziet namelijk specifiek op verstrekking aan een buitenlandse uitvoerder van sociale zekerheidswetten en niet op een afdeling van de gemeente, belast met de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.

1.4.2.2 Verstrekking voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang

De Nederlandse uitvoeringsorganen UWV, SVB en gemeenten zijn bevoegd om uit eigen beweging en soms verplicht naar aanleiding van een verzoek, gegevens te verstrekken aan buitenlandse organen voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang.⁸⁶ De te verstrekken

gegevens dienen afkomstig te zijn uit de administratie in het kader van de uitvoering van de betreffende sociale zekerheidswet en kunnen kosteloos worden verstrekt.⁸⁷ Deze mogelijkheid tot het verstrekken van informatie aan buitenlandse organen is opgenomen vanwege het toenemende belang van gegevensverkeer met buitenlandse instanties voor een adequate uitvoering van de sociale zekerheidswetten.⁸⁸ Bij een verstrekking uit eigen beweging van sociale zekerheidsgegevens bepaalt het verstrekken uitvoeringsorgaan in belangrijke mate zelf (binnen de grenzen van het artikel) in welke gevallen en op welke wijze gegevens worden vertrekt.⁸⁹ Hierbij dient o.a. beoordeeld te worden of de verstrekking proportioneel is.⁹⁰

Belangenafweging

Het uitvoeringsorgaan dient, zowel bij het verstrekken van gegevens op eigen initiatief als naar aanleiding van een verzoek, een afweging te maken tussen het belang van de verstrekking en de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene.⁹¹ De gegevensverstrekking vindt niet plaats indien de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene onevenredig wordt geschaad.⁹²

Zwaarwegend algemeen belang

Het criterium dat verstrekking kan plaatsvinden voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang is niet nader gespecificeerd in de toelichting op de wet of in de diverse commentaren. Ook is er geen jurisprudentie die ziet op de grensoverschrijdende verstrekking van sociale zekerheidsgegevens voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang.

In het in paragraaf 1.4.1 genoemde Model privacy protocol voor binnengemeentelijke gegevensuitwisseling wordt geconcludeerd dat gegevens die worden verzameld bij de uitvoering van de Participatiewet niet binnengemeentelijk mogen worden gebruikt voor de aanpak van ondermijning.⁹³ In dit document wordt aangegeven dat verstrekking van Participatiewet-gegevens aan buitenlandse organen wél mogelijk is.⁹⁴ Aangezien dit document ziet op de gegevensverstrekking ten behoeve van de aanpak van georganiseerde criminaliteit lijkt men met de tegenstelling tussen de mogelijkheid om te verstrekken aan buitenlandse organen in tegenstelling tot binnengemeentelijke verstrekkingmogelijkheden te onderkennen dat verstrekking ten behoeve van de aanpak van ondermijning aangeduid kan worden als

81 Privacy Protocol RIECs-LIEC, p. 22.

82 Privacy Protocol RIECs-LIEC, p. 22.

83 Art. 43c lid 1 letter m Uitvoeringsregeling Awr.

84 Art. 66 Pw.

85 Art. 67 lid 1 onder f Pw jo. art. 48 lid 1 onder f IOAW jo. art. 5.6. Besluit SUWI.

86 Art. 67 lid 1 onder f Pw jo. art. 48 lid 1 onder f IOAW jo. art. 5.6. Besluit SUWI.

87 Art. 67 lid 1 Pw jo. art. 48 lid 1 IOAW jo. art. 5.6. Besluit SUWI.

88 Kamerstukken II 2002/03, 28 870, nr. 3, p. 81.

89 Kamerstukken II 1992/93, 22 545, nr. 8, p. 130.

90 Kamerstukken II 1992/93, 22 545, nr. 8, p. 130.

91 Kamerstukken II 1991/92, 22 545, nr. 3, p. 189.

92 Art. 67 lid 3 Participatiewet jo. art. 48 lid 3 IOAW.

93 Model privacy protocol – Handleiding binnengemeentelijke gegevensuitwisseling ten behoeve van de bestrijding van ondermijning 2020, p. 72.

94 Model privacy protocol – Handleiding binnengemeentelijke gegevensuitwisseling ten behoeve van de bestrijding van ondermijning 2020, p. 72.

een verstrekking voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang. De auteur van dit document ziet duidelijk mogelijkheden richting buitenlandse organen die er binnen Nederland niet zijn.

Verder wordt het criterium van zwaarwegend algemeen belang ook in andere wetten gebruikt, waaronder: de Wet politiegegevens (Wpg), Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg) en het Besluit SUWI. In kamerstukken met betrekking tot de verwerking van politiegegevens wordt het onderscheid tussen het “algemeen belang” en “zwaarwegend algemeen belang” toegelicht.⁹⁵ Gegevensverwerking op grond van het algemeen belang is gerechtvaardigd indien die verwerking voor de samenleving van betekenis is; een gegevensverwerking op grond van zwaarwegend algemeen belang is gerechtvaardigd indien die verwerking voor de samenleving van meer dan gewone betekenis is.⁹⁶ In de Wjsg worden de doeleinden opgesomd wanneer sprake kan zijn van noodzakelijkheid met het oog op een zwaarwegend algemeen belang, waaronder: het handhaven van de orde en veiligheid, het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving en het nemen van bestuursrechtelijke beslissingen.⁹⁷

In Besluit SUWI wordt als voorbeeld van een taak van algemeen belang “het verstrekken en vaststellen van uitkeringen en het heffen en innen van premies en bijdragen daarvoor” genoemd.⁹⁸ In het commentaar wordt nader ingegaan op het verstrekken van gegevens aan een buitenlands bestuursorgaan in het kader van sociale zekerheid.⁹⁹ Sociale zekerheid wordt hier aangemerkt als zwaarwegend algemeen belang. Hieronder wordt verstaan het verstrekken van uitkeringen of het vaststellen van rechten, bijdragen en verplichtingen bij grensoverschrijdende werkzaamheden.¹⁰⁰ In het commentaar bij Besluit SUWI lijkt geen ruimte voor andersoortige redenen van zwaarwegend algemeen belang dan redenen in verband met taken in het kader van sociale zekerheid. Echter, uit de wettekst kan worden opgemaakt dat in het kader van Besluit SUWI niet uitsluitend wordt gedoeld op taken in het kader van sociale zekerheid. Met een taak van zwaarwegend algemeen belang wordt in ieder geval gerekend ‘het verstrekken en vaststellen van uitkeringen en het heffen en innen van premies en bijdragen daarvoor’. Hiermee wordt ruimte gelaten voor andersoortige taken van zwaarwegend algemeen belang in het kader waarvan verstrekking aan buitenlandse organen mogelijk kan zijn.

Kortom, nu de invulling van het criterium van een zwaarwegend algemeen belang niet blijkt uit de wettekst, wetgeschiedenis of jurisprudentie moet verder worden gekeken

om te komen tot een onderbouwing van de toepassing van dit criterium. De Wpg en Wjsg kunnen niet analoog worden toegepast maar bieden wel aanknopingspunten voor de wijze waarop de Nederlandse wetgever het begrip zwaarwegend algemeen belang toepast. Het Besluit SUWI geeft geen nadere aanknopingspunten voor het gebruik van Participatiewet-gegevens ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Echter, een dergelijke toepassing wordt ook niet uitgesloten. Uit de Wpg blijkt dat de verstrekking voor de samenleving van meer dan gewone betekenis moet zijn. Dit zal per casus beoordeeld moeten worden maar in principe kan de aanpak van georganiseerde criminaliteit worden aangemerkt als voor de samenleving van meer dan gewone betekenis. Verder is de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit te scharen onder de in de Wjsg genoemde taken zoals het handhaven van de orde en veiligheid, het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving en het nemen van bestuursrechtelijke beslissingen. Ook in het bovengenoemde model informatieprotocol wordt impliciet onderkent dat het verstrekken van Participatiewetgegevens aan buitenlandse organen ten behoeve van de aanpak van ondermijning door de gemeente kan worden gezien kan worden als een verstrekking in het kader van zwaarwegend algemeen belang. Het lijkt dus verdedigbaar dat in EURIEC-casussen sprake kan zijn van een verstrekking van zwaarwegend algemeen belang aan buitenlandse instanties zoals bedoeld in de sociale zekerheidswetten.

Doelbinding

Een verdere belemmering voor een dergelijke verstrekking kan het doelbindingscriterium uit de AVG zijn. Wanneer gegevens die zijn verzameld voor de uitvoering van sociale zekerheidswetten worden verstrekt aan een buitenlands bestuursorgaan ten behoeve van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit is er sprake van verstrekking voor een ander doel dan waarvoor de gegevens zijn verzameld. Doorverstrekking voor een ander doel is alleen toegestaan als deze berust op toestemming van de betrokkene of op een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling.¹⁰¹ Wanneer de doorverstrekking wordt gebaseerd op een van de artikelen die voorzien in een verstrekking voor de vervulling van een taak van zwaarwegend algemeen belang is er sprake van een lidstaatrechtelijke bepaling.¹⁰² Hierbij dient wel te worden voldaan aan de verdere vereisten die voortkomen uit de AVG, zoals de plicht om de betrokkene te informeren.¹⁰³

⁹⁵ Kamerstukken II 2005/06, 30 327, nr. 3, p. 74.

⁹⁶ Kamerstukken II 2005/06, 30 327, nr. 3, p. 74.

⁹⁷ Art. 39f lid 1 Wjsg.

⁹⁸ Art. 5.6 Besluit SUWI

⁹⁹ Lexplicatie, commentaar op artikel 5.6 Besluit SUWI.

¹⁰⁰ Lexplicatie, commentaar op artikel 5.6 Besluit SUWI.

¹⁰¹ Art. 6 lid 4 AVG.

¹⁰² Art. 6 lid 4 AVG jo. art. 67 lid 1 onder f Pw jo. art. 48 lid 1 onder f IOAW jo. art. 5.6. Besluit SUWI.

¹⁰³ T&C AVG 2018, art. 6 AVG, aant. 2.

1.4.3 Verstrekking van sociale zekerheidsgegevens door (de burgemeester van) de Nederlandse gemeente (niet zijnde uitvoeringsorgaan voor sociale wetten) aan (de burgemeester van) een Belgische/Duitse gemeente

Uit paragraaf 1.4.1 blijkt dat afdelingen van Nederlandse gemeenten die niet belast zijn met de uitvoering van sociale zekerheidswetten geen toegang hebben tot sociale zekerheidsgegevens. Nu er geen grondslag is voor deze afdelingen om sociale zekerheidsgegevens te ontvangen kunnen deze ook niet worden doorverstrekt.

Mocht er in de toekomst bijvoorbeeld worden voorzien in een amvb die de verstrekking van Participatiewetgegevens aan andere afdelingen binnen de gemeente ten behoeve van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit mogelijk maakt, dan zal nog de strikte geheimhoudingsbepaling die op deze gegevens ziet een belemmering vormen.¹⁰⁴ Zelfs als het gaat om een verenigbaar doel, mogen sociale zekerheidsgegevens alleen worden verstrekt als dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de betreffende sociale zekerheidswet, wanneer dit op grond van de sociale zekerheidswet is voorgeschreven of toegestaan of als een ander wettelijk voorschrift tot bekendmaking verplicht.^{105, 106} Om grensoverschrijdende verstrekking door een Nederlandse gemeente aan een buitenlandse gemeente in het kader van bestuurlijke aanpak mogelijk te maken dient een wettelijke verplichting hiertoe te worden geïntroduceerd.

1.4.4 Verstrekking door de Nederlandse Sociale Zekerheidsdiensten aan de Belgische/Duitse Sociale Zekerheidsdiensten waarbij toestemming wordt gegeven voor doorverstreking aan en gebruik door het bestuur ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit (U-bocht)

Verschillende van de in paragraaf 1.1 genoemde Europese en bilaterale verdragen en rechtsinstrumenten voorzien in de mogelijkheid van grensoverschrijdende uitwisseling van sociale zekerheidsgegevens tussen de Sociale Zekerheidsdiensten. Het doel van een dergelijke verstrekking is echter altijd gelegen in de uitvoering van sociale zekerheidswetten. Het doel is doorgaans het beschermen van de sociale zekerheidsrechten van de burger alsook het voorkomen van misbruik van het sociale zekerheidsstelsel. Een voorbeeld van een verstrekking tussen Sociale Zekerheidsdiensten is reeds in paragraaf 1.4.3 aan bod gekomen, de meldingsplicht bij een gegronde vermoeden van een misdrijf. Opvallend hierbij is dat alleen in de Participatiewet

expliciet is opgenomen dat deze meldingsplicht ook geldt jegens buitenlandse uitvoerings- of overheidsorganen.¹⁰⁷ In soortgelijke wetsartikelen in andere wetten lijkt de meldingsplicht zich te beperken tot nationale uitvoerings- of overheidsorganen.¹⁰⁸

De Europese en bilaterale verdragen die voorzien in grensoverschrijdende verstrekking van sociale zekerheidsgegevens bevatten allen doelbindingsbepalingen. Dit betekent dat de verstrekte gegevens alleen gebruikt mogen worden voor het doel waarvoor de gegevens zijn verstrekt. Verder wordt verwezen naar de Europese en nationale wetgeving die ziet op de bescherming van (sociale zekerheids) persoonsgegevens. In de Verordening betreffende de coördinatie van socialezekerheidsstelsels is zelfs bepaald dat het gegevensbeschermingsrecht van de verstrekende lidstaat van toepassing blijft op de verstrekte gegevens.¹⁰⁹ Dit betekent dat de strikte geheimhoudingsplicht die in Nederland geldt ten aanzien van deze gegevens van toepassing blijft.

Deze doelbindingsbepalingen sluiten ook aan op de voor alle drie de landen geldende AVG. Doorverstreking voor een ander doel is alleen toegestaan als deze berust op toestemming van de betrokkene of op een Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepaling.¹¹⁰ In het geval van de U-bocht bestaan er tot op heden geen Unierechtelijke of lidstaatrechtelijke bepalingen die voorzien in de doorverstreking ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit. Verder is in casussen van georganiseerde criminaliteit het vragen van toestemming aan betrokkene geen werkbare optie. Doorverstreking voor een ander doel is dan op grond van de AVG alleen nog mogelijk als er sprake is van een verenigbaar doel.¹¹¹ Het lijkt niet verdedigbaar dat een doorverstreking ten behoeve van bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit verenigbaar is met het doel waarvoor de betreffende Sociale Zekerheidsdienst de gegevens heeft ontvangen, namelijk de uitvoering van sociale zekerheidswetten.

¹⁰⁴ Art. 67 lid 4-5 jo. art. 65 Pw.

¹⁰⁵ O.a. art. 74 lid 1 Wet SUWI jo. art. 65 lid 1 Pw.

¹⁰⁶ O.a. art. 74 lid 2 Wet SUWI jo. art. 65 lid 2 Pw.

¹⁰⁷ Art. 66 Pw.

¹⁰⁸ Art. 47 IOAW jo. art. 61 Wet SUWI.

¹⁰⁹ Art. 77 lid 1 Verordening 883/2004.

¹¹⁰ Art. 6 lid 4 AVG.

¹¹¹ Art. 6 lid 4 AVG.

2 Praktische gevolgen

Het EURIEC heeft de gevolgen van deze mogelijkheden en de moeilijkheden wat betreft de grensoverschrijdende informatie-uitwisseling met het oog op de bestuurlijke aanpak in de praktijk kunnen vaststellen.

De bestaande juridische context maakt de uitwisseling van sociale gegevens in sommige gevallen mogelijk. In een casus kon een Duitse gemeente, als vergunningverlenende instantie voor restaurants, voor de vergunningsprocedure op een wettelijke manier gebruik maken van informatie van de Nederlandse sociale overheden. Er kon gedeeld worden dat de aanvrager in Nederland een huis had gekocht en tegelijkertijd een sociale uitkering ontving. Dit kan mogelijkwijs kunnen wijzen op sociale fraude. Hoewel deze informatie in dit geval niet noodzakelijk tot de weigering van de vergunning heeft geleid, zorgt zij wel voor een betere informatiepositie van de overheid in Duitsland.

Daarnaast werd ook duidelijk dat de samenwerking tussen de Belgische en Nederlandse sociale autoriteiten, die verdragsrechtelijk is vastgelegd, ook gebruikt kan worden met het oog op de bestuurlijke aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit. Zo nam in een casus een vertegenwoordiger van de Nederlandse sociale instantie ISZW deel aan een controleactie van de Belgische autoriteiten met als doel het controleren van mogelijk misbruik van sociale uitkeringen.

Tenslotte bleek het ook mogelijk om informatie over de woon- en werkomstandigheden van arbeidsmigranten te verstrekken van Nederland naar België. In deze casus moesten arbeidsmigranten een pand in Nederland verlaten omwille van de erbarmelijke woonomstandigheden. Hierop vertrokken ze naar een pand in België. Deze informatie werd gedeeld met de bevoegde Belgische instanties waardoor de woonomstandigheden in het nieuwe pand gecontroleerd konden worden.

Hieruit blijkt dat de bilaterale overeenkomsten tussen Nederland en België en tussen Nederland en Duitsland, onder meer ter bestrijding van misbruik van sociale uitkeringen, hebben gezorgd voor een betere samenwerking tussen de verschillende diensten. Het ontbreken van een dergelijke verdragsrechtelijke regeling tussen België en Duitsland kan de uitwisselingen tussen beide landen echter bemoeilijken.

3 Conclusie

De rechtsstelsels van alle drie onderzochte landen bieden bijzondere bescherming aan sociale gegevens en beperken de mogelijkheden voor de uitwisseling van dergelijke gegevens. op nationaal niveau zijn de mogelijkheden tot uitwisseling van sociale gegevens met het oog op de administratieve aanpak van de bestrijding van de georganiseerde criminaliteit derhalve beperkt.

Deze bijzondere bescherming geldt ook op het vlak van de internationale samenwerking. Het recht van de Unie zorgde ervoor dat de uitwisseling van sociale gegevens tussen de sociale overheden onderling al in hoge mate geharmoniseerd werd en dat er mogelijkheden zijn om tussen dezen bepaalde informatie uit te wisselen. De uitwisseling van sociale gegevens met buitenlandse autoriteiten buiten het sociaal domein is echter slechts in beperkte mate mogelijk. Hoofdzakelijk omwille van het beginsel van doelbinding is de verdere doorverstrekking van informatie die in eerste instantie voor doeleinden van sociaal recht tussen sociale autoriteiten van verschillende partnerlanden is verstrekt, aan andere buitenlandse autoriteiten en voor andere doeleinden dan die van sociaal recht, niet mogelijk.

De uitwisseling van Belgische sociale gegevens aan buitenlandse overheden lijkt momenteel onmogelijk in het kader van de grensoverschrijdende bestuurlijke aanpak. Belgische gemeenten kunnen in het kader van de bestuurlijke aanpak ook geen rechtstreekse informatie ontvangen van de overheden die bevoegdheden hebben in het sociale domein. Hierdoor, en door een gebrek aan (inter)nationaalrechtelijke kaders zal de verstrekking van dergelijke gegevens aan buitenlandse overheden onmogelijk zijn.

De Duitse wet stelt buitenlandse autoriteiten op gelijke voet met binnenlandse autoriteiten wat betreft de uitwisseling van sociale gegevens buiten de sociale sfeer in bepaalde gevallen. De beperkte binnenlandse informatiemogelijkheden leiden echter ook tot beperkte mogelijkheden voor de uitwisseling van sociale autoriteiten met autoriteiten buiten de sociale sfeer in andere EU-landen.

De Nederlandse wet beperkt ook in aanzienlijke mate de uitwisseling van sociale gegevens binnen het land en in relatie tot buitenlandse autoriteiten. Volgens het EURIEC kan er geargumenteed worden dat een verstrekking mogelijk is indien er sprake is van een zwaarwegend algemeen belang en dat dit het geval kan zijn bij de grensoverschrijdende bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en de bestuurlijke aanpak. Het EURIEC is derhalve van mening dat in individuele gevallen ook gegevens kunnen worden uitgewisseld met het oog op de bestuurlijke aanpak. Hierbij dient wel steeds een afweging gemaakt te worden tussen de gegevensverstrekking en de belangen van de betrokkene.

© 2022, EURIEC

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

E: euriec.rik.limburg@politie.nl

T: 088 – 1687380

W: euriec.eu

P: Postbus 1992, 6201 BZ Maastricht